

Bilaga 1 - till "Anmälan om vilseledande marknadsföring" från Biodynamiska föreningen

Beskrivning av bakgrund av den konventionella odlingens produktionsmedel.

Att använda begreppen närodlat/närproducerat (n/n) vilseleder konsumenten till att tro att n/n är ett på många sätt rätt val för egen hälsa, djur och miljö. För att kunna göra ett korrekt val behöver konsumenten upplysas om hela produktionskedjan, inklusive varifrån och hur konstgödsel och foder producerats, hur det transporterats till den svenska gården. Istället utnyttjas konsumentens bristande information till att marknadsföra n/n till ett "Bra val".

Vi menar därför att marknadsföringen av n/n är medveten handling av vilseledande underlåtenhet, av de företag som inte beskriver hur odlingen gått till eller vilka produktionsmedel som ingår i hela produktionssystemet. KRAV-märket används i reklammaterial, se Bilaga 7 sid 1, men utan återkoppling i texten sid 2 i broschyren.

Ekologiskt närproducerat eller biodynamiskt närproducerat, beskriver däremot odlingssystem som har tydligt avgränsade regler för användning av insatsmedel, genom att odlingsmetoden tydliggörs i namnet. Den ekologiska och biodynamiska odlingen kontrolleras även årligen.

Det moderna svenska jordbruket bedrivs i huvudsak som konventionell odling. Dvs man baserar produktionen på användning av importerade insatsmedel som **konstgödsel** (begrepp: *mineralgödselmedel*, handelsgödsel, löslösliga gödselmedel), **växtskyddsmedel** (begrepp: bekämpningsmedel, pesticider, giftiga kemikalier) samt **importerade fodermedel** (begrepp: kraftfoder, näringstillskott, fodertillsatser för att förebygga sjukdomar).

Konstgödsel = *mineralgödselmedel*

Tabell 8.6

Förbrukning av mineralgödsel inom jord- och trädgårdsbruk 1990/91–2006/07, (2000/01–2006/07) miljoner kg

Use of commercial fertilizers in agriculture and horticulture

	2000/01	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
<i>Enkla gödselmedel</i>					
Kvävegödsel	579,4	474,7	361,0	360,9	383,2
Fosforgödsel	2,6	1,5	1,0	0,8	0,9
Kaliumgödsel	9,2	10,3	10,1	9,4	10,4
Svavelgödsel	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4
<i>Sammanstatta gödselmedel</i>					
NP-gödsel	44,5	46,1	35,1	34,6	22,7
PK-gödsel	33,5	23,9	17,3	14,4	13,6
NK-gödsel	20,2	9,2	8,2	9,7	11,0
NPK-gödsel	284,8	285,0	290,4	281,7	288,9
Totalt	974,8	851,2	723,8	712,0	731,0

Källa: Jordbruksverket.

Konstgödseln eller råvarorna därtill importeras till 100 % till Sverige. Många länder och andra världsdelar är ursprungsland för denna produktion. Se Bilaga 8 och 9.

Fosfor (P) är en viktig del av gödselmedlet NPK som är mycket vanligt på svenska gårdar. Den fosfor som används är även kontaminerad med tungmetallen Kadmium, som därvid sprids i naturen. Fosfor är en ändlig råvara som bryts ibland annat Afrika, Asien, Ryssland, etc. Man befärar att "Peak fosfor" kommer att inträffa före "Peak Oil" i världen, dvs råvaran tar helt enkelt slut som brytningsvärd råvara. Just fosfor som läcker ut från jordbruksmarken skapar också stora miljöproblem i grundvatten och hav, se Östersjön.

Kvävet (N) som ingår i konstgödseln kommer från luften eller ammoniak till största delen. Energin som används i produktionen av N, av den största aktören på världsmarknaden (7%) Yara (tidigare Norsk hydro) är helt baserad på naturgas. För varje kilo konstgödselkväve som produceras åtgår energi motsvarande ca 1 kilogram olja. Även detta är ju en ändlig resurs.

Pottaskan/kalisalt till kali (K) i NFK kommer från Canada, Ryssland och andra delar av Asien. Även detta förknippat med mycket långa transporter.

Sverige använde år 2007 totalt 731 000 ton mineralgödselmedel, inkl enkla och sammansatta gödselmedel (källa Jordbruksverket, tabell 8:6. Jordbruksstatistisk årsbok 2009). Jämfört med 1990 är det en minskning, delvis beroende av en minskning av den totala åkerarealen som odlas konventionellt i Sverige. Förbrukningen per hektar har dock ökat de senare åren.

Miljömässigt ska också denna volym transporteras till Sverige och senare ut till de svenska gårdarna med lastbil. Ett räkneexempel ger att om man lastar varje långtradare med 40 ton, ger det 18 275 bilar. Om de är 25 meter långa, bildar de en kolonn (uppställda efter varandra) som är 456 km och 875 meter lång, alltså 45,7 mil (Stockholm-Göteborg). Detta medför ytterligare oljeförbrukning, slitage av vägar och andra utsläpp, plus trafikfara.

Undanhållande av information

Denna information plus annat undanhålls konsumenterna, när man marknadsför n/n som svensk mat som i "Välj närmare mat" - "Runt hörnet istället för jorden runt!", citat Svenskt Sigills reklambroschyr.

Växtskyddsmedel = pesticider

Växtskyddsmedel till det svenska konventionella jordbruket importeras även dessa. Ursprungsländerna kan variera beroende av produkt och företag, men länder som är vanligt förekommande är USA och länder inom EU.

Även dessa medel ska transporteras med särskilda bestämmelser och energiförbrukning. Läckage av dessa medel förorenar även grundvatten och vattendrag.

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok 2009

Tabell 8.5

Total försäljning av bekämpningsmedel till jordbruket.

Kvantitet verksamt substans 1990–2007, ton

Total sale of pesticides to agriculture. Quantities of active substance

Bekämpningsmedel	Totalt	Därav Insekts- medel ₁	Svamp- medel ₂	Betrings- medel ₃	Ogräs- medel ₄
<i>Kvantitet verksamt substans, ton</i>					
2007	1 643	40	228	25	1 350
2006	1 696	33	188	44	1 431
2005	1 569	18	211	42	1 298
2000	1 652	17	186	52	1 397
1995	1 224	17	133	67	1 007
1990	2 344	26	546	97	1 675

1) Inkluderar inte myggmedel.

2) Inklusive mikronäringsämnen och baljväxtbakterier.

3) Förbrukning huvudsakligen inom utsädesbranschen.

4) Inklusive medel för tillväxtreglering.

Källa: Kemikalieinspektionen.

Räknat i lastbilar ger det 41 tankbilar (1km "biltåg") med kemikalier bara i aktiv substans. Detta är inberäknat lågdosmedlen, som använder mycket mindre mängd aktiv substans.

Undanhållande av information

Import, förbrukning och användning av dessa kemikalier i Sverige, undanhålls även för konsumenterna när man marknadsför "Svenska råvaror" från svensk konventionell odling.

Fodermedel

Den europeiska och den svenska köttproduktionen är till stor del baserad på importerat kraftfoder, se tabell nedan. Till största delen består detta foder av soja, en produkt som främst odlas i Brasilien och Argentina, dvs Sydamerika. Stora delar av dessa odlingar är GMO (genmodifierad soja). Inblandning förekommer i den soja som betecknas som icke GMO. Ett av de svenska företag som säljer foder i Sverige, säger att de inte kan garantera att fodret inte är kontaminerat och GMO, medveten eller ofrivillig inblandning från exportören kan diskuteras. Även majs förekommer som foder, med samma problem med inblandning av GM-majs. Osäkerheten om det importerade fodrets innehåll och i vissa fall ursprung är stor. Som exempel ur verkligheten bifogar vi ett antal artiklar från ATL (Lantbrukets affärstidning, utges av LRFs Media AB) Bilaga 10.

I tabellen nedan syns förhållandet tydligt mellan svenska fodermedel och importerat. Fodret används till både mjölk- och köttproduktion.

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok 2009 (nedan)

Råvaruförbrukningen till foderblandningar har under 2008 minskat för de svenska råvarorna med 7 %, medan förbrukningen för importerade råvaror ökat med 14 % jämfört med föregående år (**tabell 8.7**). Spannmål dominerar den inhemska råvaruförbrukningen, medan oljehaltiga frön eller frukter, däribland soja, utgör den största delen av de importerade råvarorna.

Tabell 8.7

Råvaror ingående i foderblandningar för samtliga djurslag 2007 och 2008, ton

Feed materials in compound feeds for all animals

Foderråvara	Producerat i Sverige		Importerat	
	2007	2008*	2007	2008*
Spannmål; produkter och biprodukter	1 036 225	986 934	45 277	83 946
Oljehaltiga frön eller frukter; produkter och biprodukter	133 874	125 456	417 355	485 719
Frön från baljväxter; produkter och biprodukter	15 200	8 692	610	1 216
Stamknölar, rotfrukter och rötter; produkter och biprod	58 588	34 812	97 419	104 279
Andra frön och frukter; produkter och biprodukter	—	—	5 436	8 235
Vallfoder och grovfoder	5 191	7 772	15 508	11 769
Andra växter; produkter och biprodukter	5	9	5	1
Mjölkprodukter	9 688	3 024	5 191	1 062
Produkter från landdjur:	7 725	7 457	5 730	4 903
Fiskar, andra marina djur; produkter och biprodukter:	2 228	395	3 814	4 724
Mineraler	76 562	81 956	28 535	11 145
Diverse ³	49 091	50 758	4 532	4 644
Övriga produkter ⁴	49 131	40 708	6 842	6 027
Totalt	1 443 508	1 347 972	636 254	727 669

1) Köttmjöl, mjöl av kött med ben, benmjöl, grevar, fjäderfämjöl (äv. hydrolyserat), blodmjöl och animaliskt fett.

2) Fiskmjöl och fiskolja (äv. raffinerad och härdad).

3) Bageri- och pastaprodukter och biprodukter därav, fettsyror och salter av fettsyror.

4) Produkter som innehåller råvaror som inte ingår i ovanstående produktgrupper.

Källa: Jordbruksverket.

Undanhållande av information

Vi hävdar mot bakgrund av ovanstående att både kött- och mjölkproduktion i Sverige baseras på import av fodermedel med mycket långa transportavstånd, halva jordklotet. I princip utgör importen hälften av det svenska fodret, dvs 1/3 av totalen.

Omräknat i "lastbilståg" som ovan, är detta 30 mil långt med importerat foder.

När det gäller mjölkproduktionen tillkommer givetvis det svenska grovfodret, vall och gräs, som produceras lokalt.

Om man jämför omfattningen är foderimporten lika stor som konstgödseln, räknat i ton.

Till sist

Svenskt Sigill är ett dotterbolag till Lantbrukarnas Riksförbund, LRF. Genom många olika bolag och ekonomiska föreningen, har de i stort sett kontroll över den svenska jordbruksmarknaden och stora delar av livsmedelsproduktionen. Även LRF har i sitt reklammaterial "Mer värde i svensk mat" (se Bilaga 11) använt formuleringar som starkt kan ifrågasättas. Under avsnittet "Hållbar livsmedelsproduktion", sidan 27, med överskriften "Klimatsmart svensk mat" citat: "Det är i en hållbar svensk livsmedelsproduktion som mat med minimal klimatpåverkan kan produceras." Man hänvisar vidare till FAOs rapport att världens animalieproduktion svarar för 18% av de totala växthusgasutsläppen.... "Omkring en tredjedel av dessa utsläpp uppstår då regnskog förbränns för att skapa nya betesmarker eller odlingsytor."

Det är just den odlingen av soja i Brasilien som svenska bönder fodrar sina djur med. Alltså ska de svenska kött- och mjölkproducenterna anses bidra med en del av växthusgasutsläppen i Brasilien och kan därför inte deklarerat sig som "klimatsmarta" eller "hållbara".

Vidare i samma skrift (LRF) under; "Mat som märks" citat: "I stort sett alla undersökningar säger samma sak – svenska konsumenter vill veta var maten kommer ifrån."

Som källa anges – Gunnela Ståhle, Svenskt Sigill. Bilaga 11.

Som en konsekvens av ovanstående, ska då också de svenska konsumenterna informeras om varifrån produktionsmedlen kommer och hur de transporterats hit.

Slutsats

Vi menar att man inte kan beteckna konventionellt producerad mat från Sverige, som närproducerad eller närodlad, om man använder sig av de produktionsmedel som beskrivits ovan. Inte heller kan man hävda att svensk matproduktion ska anses som mera klimatsmart bara för att den är producerad i Sverige, baserad på import av insatsmedel och kemikalier, producerade i andra länder.

De andra ländernas produktion, miljö och utsläpp är beroende av de länder som köper/importerar varorna – varför då även dessa miljöfaktorer ska belasta den svenska produktionen.

Man kan jämföra liknelsen med importerad etanol (biobränsle) – vi anser oss väldigt miljövänliga i Sverige när vi kör bil på etanol producerad av t ex sockerrör i andra länder. Medan sockerrörproduktionen och etanolproduktionen "kostar" regnskogsavverkning och utsläpp, både i produktionsledet lokalt och med transporterna av etanolen till Sverige.

Bifogas

Bilaga 7	Reklambroschyr från Elmia, Närproducerat
Bilaga 8	Annonsreklam om ökad användning av kväve, Yara, från ATL
Bilaga 9	Råvaruflöden för tillverkning av mineralgödsel i världen
Bilaga 10	Artiklar om foder, GMO etc. från ATL (www.atl.nu)
Bilaga 11	Två sidor från LRFs broschyr "Mer värde i svensk mat"